

Asia: VN/27217/2021

Valtioneuvoston periaatepäätös yrittäjyydestä

Lausunnonantajia pyydetään vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Onko yrittäjyyden periaatepäätöksessä otettu huomioon yrittäjyyden edistämisen näkökulmasta keskeisimmät asiat?

Ei. Mitä lisäisit tai muuttaisit? [Periaatepäätöksessä todetaan, että pienet ja keskisuuret työnantajayritykset ovat Suomen talouden ja hyvinvoinnin kannalta hyvin keskeisiä. Tämä yritysjoukko vastaa merkittävästä osasta maamme verotuloista, viennistä ja työpaikoista. Koko maamme kattavan mikro- ja perheyriyten verkoston merkitystä ja kerrannaisvaikutuksia maamme talouteen ja hyvinvointiin tulee korostaa periaatepäätöksessä näkyvämmiin. MTK edellyttää, että bio-kiertotalouteen perustuvaa vihreää kasvua, osaamispohjaa sekä maaseutua kasvun ympäristönä painotetaan osana tämän periaatepäätöksen tavoitteena olevaa digivihreää kasvua. On tärkeää huolehtia, että koko maassa on yrittämisen perusedellytykset kunnossa. Periaatepäätöksessä tuodaan esille, että pienen kotimarkkinan Suomessa on keskeistä varmistaa, että pk-yritykset saavat tukea kansainvälistymiseen. Kansainvälistymisen edistämisen ohella myös kotimarkkinoiden merkitystä ja laajuutta tulee arvostaa sekä korostaa tavoitteissa ja toimenpiteissä näkyvämmiin. Erytisesti monet mikro- ja pk-yritykset ja niiden yrittäjät sekä työntekijät elävät kotimaan markkinoista. Myös huoltovarmuutta tulee korostaa. Maamme huoltovarmuuden kannalta kotimarkkinoillemme ensiarvoisen tärkeät toimialat, esimerkiksi maa- ja puutarhatalous, elintarvikkeiden jalostus ja elintarviketeollisuus ja näiden toimivat jakeluketjut tulee huomioida kehittämistoimenpiteissä. Suomalaista yrittäjyyttä ja sen positiivisia vaikutuksia edistää myös kotimaisuuden ja suomalaisen työn arvostus. Yrittäjyyttä ja alueiden elinvoiman kasvua edellyttävät liikenneyhteyksiin ja liikenneinfraan panostamista; tämä pitäisi huomioida painokkaammin periaatepäätöksessä. Tietoliikenneyhteyksien ja digivihreän kasvun edellytyksinä on koko maan kattavat toimivat ja nopeat laajakaistayhteydet. Kotimaan markkinat ja kansainväliset markkinat tarvitsevat paitsi eriytyviä ja erikoistuneita, niin myös yhteisiä kannustimia ja kehittämistoimenpiteitä. Kotimaan markkinat voivat olla akuuteissa kriisitilanteissa korvaavia ja täydentäviä. Esimerkiksi korona-ajan matkailussa kotimaiset matkailijat ovat osin korvanneet ulkomaalaisten matkailijoiden vähentymistä kautta Suomen. Myös kansainvälisen matkailun avautuminen on tärkeää siitä saatavien vientitulojen vuoksi, joten se lisää ja palauttaa huomattavasti alueiden elinvoimaa korona-aikaa edeltävälle tasolle. MTK esittää myös, että yrittäjyyden eri tukielementtien, kuten esimerkiksi EU-pohjaisten hanke- ja investointirahojen yritysvaikutusten arviointia sekä myös hyötyjä yrittäjille ja yrittäjyyteen selvitetään ja seurataan nykyistä enemmän. Samoin aluetaloudellisten vaikutusten arviointia tulee lisätä. Viestitään näistä

arvioinneista ja niiden tuloksista entistä läpinäkyvämmiin, huomioiden myös poikkihallinnollisuus ja ministeriöiden yhteistyön lisääminen osana arviointia. Myös julkisten hankintojen merkitystä ja Public-Private -yhteistyön merkitystä julkissektorille ja yrittäjyydelle tulisi tuoda periaatepäätöksessä näkyvämmiin esiin.]

2. Mitä tulisi erityisesti ottaa huomioon yrittäjyyden periaatepäätöksen toteuttamisessa?

MTK pitää tärkeänä, että yrittäjyyden periaatepäätöksessä korostetaan sellaisia tekijöitä, joiden toteuttaminen kehittää aidosti ja tosiallisesti yrittäjyyden toimintaympäristöä kautta Suomen, tukien koko Suomen yrittäjyyttä ja elinvoimaisuutta. Periaatepäätöksessä on tuotu esiin tärkeitä avaintavoitteita, joiden toteuttamista tulee viedä aktiivisesti eteenpäin:

Omistajanvaihdokset ja nuori yrittäjyys:

- Omistajavaihdosten sujuvoittamisessa tulee huomioida sukupolvenvaihdosten neuvonta, koulutus ja sujuvat prosessit esimerkiksi osana mikro- ja perheyrittäjyyden tukemista
- Tärkeää rohkaista nuoria ryhtymään yrittäjiksi: sujuvat prosessit, taloudelliset kannustimet ja seikat

Sujuvammat viranomaisprosessit:

- MTK korostaa, että erityisesti mikro- ja pk-yritysten niukemmat hallinnolliset resurssit merkitsevät sitä, että asioinnissa ja hallinnollisissa menettelyissä viranomaisprosesseja sujuvoitetaan ja kevennetään aidosti, myös maalaisjärki huomioiden
- Sääntelyä ja luvitusta tulee sujuvoittaa käytännön toimenpitein ja päätöksin. EU-sääntelyyn vaikuttamisen ohella tärkeää, että hallinnossa ja viranomaistoiminnassa toimitaan käytännön ohjeistuksin ja toimenpitein niin, ettei erityisesti mikro- ja pk-yritysten hallinnollinen taakka kasva mm. EU-sääntelyn osalta, vaan vähenee. Nopeuttaminen ja prosessien ennakoitavuuden lisääminen lupaprosesseissa huomioitava käytännön toimenpiteissä ja vietävä hallintoon.

Vastuullisuus:

- Vastuullisuus yrittäjyydessä edellyttää myös toimialakohtaista tarkastelua: osana digivihreää siirtymää esimerkiksi suomalaisen maaseudun vihreän kasvun elinkeinojen ja -yrittäjyyden merkitys ympäristön kestävyteen ja hiilensidontaan sekä maamme huoltovarmuuteen, taloudelle ja työllistävyydelle on huomattava.
- Paljon potentiaalia piilee periaatepäätöksessä esille tuotuun kannustimeen saada yrityksiä hyödyntämään vähähiilisiirtymään liittyviä liiketoimintamahdollisuuksia aktivoimalla yrityksiä sekä huolehtimalla investointiympäristöstä ja mahdollistamalla kokeilut

Investoinnit ja rahoituksen saatavuus:

- MTK pitää tärkeänä, että TKI-investointeihin panostamisessa huomioidaan kasvulle elintärkeät tarpeet tuotanto- ja toimitilojen investointeihin ja niitä koskeviin tukiin ja rahoitusmalleihin
- Selvitetään rahoitusmarkkinoiden toimivuutta ja tarvittaessa korjataan markkinapuutetta julkisilla toimenpiteillä
- Varmistaa rahoituksen saatavuus rahoitusmarkkinoita kehittämällä, niin että myös pienillä yrityksillä -esimerkiksi mikroyrityksillä maaseudulla – on riittävät mahdollisuudet investointeihin ja yrityksen kehittämiseen

Työllisyys ja työvoiman saanti:

- Työvoimaongelmat, työvoiman saanti ja osaajapulan helpottaminen eri toimialoilla huomioitava painokkaammin; esimerkiksi koronan tms. kriisin pitkittyessä vuoksi toimialoja, joista katoaa työntekijöitä ja tapahtuu paljon alan vaihtoja – tarvitaan tukevia toimenpiteitä yrittäjyyteen ja työllisyyteen
- Työllisyyttä ja työperäistä maahanmuuttoa tulee analysoida nykyistä tarkemmin. Myös innovatiivisuutta kuten maaseudun työvoimatarpeiden ja työvoiman kohtaantoon perustetun Töitä Suomesta -palvelun kaltaisia uusia yhteistyömalleja tarvitaan.

3. Ovatko yrittäjyyden periaatepäätöksen toimenpiteet poikkihallinnollisen yhteistoiminnan ja koordinaation varmistamiseksi riittävät (toimenpide 6.1.)?

Ei. Mitä lisäisit tai muuttaisit? [Tunnistetaan, huomioidaan ja painotetaan enemmän keskeisiä poikkihallinnollisen yhteistyön tarpeita muotoja. Nämä ovat usein toimialakohtaisia ja kytkeytyvät läheisesti yrittäjyyden sidosryhmäverkostoihin ja niiden kanssa tehtävään tiiviiseen yhteistyöhön vaikuttavuuden aikaansaamiseksi. Tärkeää huomioida ja tuoda esiin myös ns. vastuuministeriöiden vastuu ja rooli tehokkaasta poikkihallinnollisesta yhteistyöstä. Yrittäjyyden neuvottelukunnan riittävä resurssointi vastaamaan periaatepäätöksen toteuttamista ja seurantaan sekä edistämään sidosryhmäyhteistyötä on MTK:n mielestä kannatettavaa ja tärkeää käytännön tulosten aikaansaamiseksi.]

4. Ovatko esitetyt seurantamittarit kattavat yrittäjyyden periaatepäätöksen seuraamiseksi (kohta IV)?

Seurantamittarit ovat pääosin hyvät.

Yritysten kannattavuuden seuranta ja kannattavuuteen vaikuttavien tekijöiden analysointi osana taloudellisen kestävyys tarkastelua ja yritysten toimintaympäristön sujuvoittamista ja edistämistä erityisesti tärkeää ja sitä tulee painottaa; huomioiden myös toimialakohtaisen kannattavuuden seuranta osana kokonaistilannekuvaa. Yrittäjien hyvinvointi kytkeytyy paljolti yrityksen kannattavuuden kehitykseen, omaisuuden suojan kunnioittamiseen ja arvostamiseen sekä omistamiseen ja elinkeinovapauteen.

Investointeja kuvaavissa seurantamittareissa digivihreään siirtymään tulee huomioida jo eri toimialojen erilaiset lähtötasot, merkitys kokonaisuuteen ja potentiaali. Esimerkiksi maaseudun elinkeinojen ja vihreän kasvun (mm. maatalousmaat, metsä ja niiden ympärillä oleva yrittäjyys) jo tehdyt investoinnit analysoitava ja otettava huomioon.

Liiketoiminnan jatkaminen ja rahoituksen saatavuus kytkeytyvät keskeisesti toisiinsa ja onnistuneisiin omistajanvaihdoksiin. Omistajanvaihdoksia tulee seurata ja analysoida: esim. liiketoiminnan myyminen yrittäjäperheen ulkopuolelle, sukupolvenvaihdokset, jatkavia vailla olevat/tästä syystä lopettaneet yritykset alueittain ja toimialoittain.

5. Miten voidaan kehittää ministeriöiden välistä poikkihallinnollista yhteistyötä yrittäjyyden periaatepäätöksen toteuttamiseksi?

Tunnistetaan, huomioidaan ja painotetaan enemmän keskeisiä poikkihallinnollisen yhteistyön tarpeita muotoja. Nämä ovat usein toimialakohtaisia ja kytkeytyvät läheisesti yrittäjyyden sidosryhmäverkostoihin ja niiden kanssa tehtävään tiiviiseen yhteistyöhön vaikuttavuuden aikaansaamiseksi. Tärkeää huomioida ja tuoda esiin myös ns. vastuuministeriöiden vastuu ja rooli tehokkaasta poikkihallinnollisesta yhteistyöstä.

Yrittäjyyden neuvottelukunnan riittävä resurssointi vastaamaan periaatepäätöksen toteuttamista ja seurantaa sekä edistämään sidosryhmäyhteistyötä on MTK:n mielestä kannatettavaa ja tärkeää käytännön tulosten aikaansaamiseksi.

6. Muut mahdolliset huomiot yrittäjyyden periaatepäätökseen.

Yrittäjyyspolitiikan toimet kokonaisuutena

- Kansainvälistymisen tukeminen mutta myös kotimaan markkinoiden huomiointi

Yrittäjyyspolitiikan toimet kokonaisuutena:

- Kannustava ja kilpailukykyinen verotus, edellyttää myös toimialoittaista ja alueellista tarkastelua sekä analysointia

- Tärkeää huomioida, kuten periaatepäätöksessä on todettu: ”Yritysten kasvu- ja uudistumishalukkuuteen ja investointeihin voi julkinen hallinto vaikuttaa pääsääntöisesti yrittäjyyspolitiikan toimilla, jotka lisäävät yrittäjien luottamusta siihen, että yrittäjyyden toimintaympäristö on johdonmukainen, kannustava, ennakoitavissa oleva ja uuden kokeilua helpottava. Yrittäjillä itsellään on keskeisin rooli olla vauhdittamassa kasvua ja uudistumista”. Tämä korostuu etenkin kriisitilanteissa, kuten korona on nyt osoittanut.

Maa- ja Metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry kiittää mahdollisuudesta saada lausua Valtioneuvoston periaatepäätökseen yrittäjyydestä, ja odottaa käytännön toimenpiteitä periaatepäätöksen kirjattujen toimien edistämiseksi.

Aalto Kimmo
Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry -
Edunvalvonta/Maaseudun elinvoima